

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет (інститут) психології та соціології
Кафедра загальної і соціальної психології та соціології

Силабус
вибіркової навчальної дисципліни

ФАКТЧЕКІНГ І ПРОТИДІЯ БРЕХНІ
ТА МАНПУЛЯЦІЯМ

Підготовки бакалавра

Спеціальності 053 Психологія,

Освітньо-професійної програми Психологія

Силабус навчальної дисципліни
для денної та заочної форми навчання

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Фактчекінг і протидія брехні та маніпуляціям»
підготовки бакалавра, галузі знань 05 Соціально-поведінкові науки,
спеціальності 053 Психологія, за освітньою програмою Психологія

Розробник: Федотова Тетяна Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент

*Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
загальної і соціальної психології та соціології*

Протокол № 3 від 24 листопада 2020 р.

Завідувач кафедри:

Лазорко О.В.

© Федотова Т.В., 2020 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	Галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки, Спеціальність 053 Психологія, Освітньо-професійна програма Психологія Освітній рівень бакалавр	<u>Вибіркова</u>
Кількість годин/кредитів 150/_5_		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>5-ий</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції <u>24/12</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>20/8</u> год. Лабораторні <u>2/8</u> год. Індивідуальні <u>-</u> год.
		Самостійна робота <u>78/104</u> год.
		Консультації <u>8/18</u> год.
Мова навчання		Форма контролю: залік
	українська	

II. Інформація про викладача

ПП Федотова Тетяна Володимирівна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Контактна інформація: мобільний телефон +380507575521; електронна адреса Fedotova.Tetiana@eenu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 111. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Програма навчальної дисципліни складена у відповідності до Стандарту вищої освіти України по спеціальності 053 «Психологія» і враховує його вимоги.

Викладання навчальної дисципліни передбачає читання лекцій, практичних та лабораторних занять, проведення яких здійснюватиметься у формі тренінгових занять. Під час тренінгів, студенти матимуть змогу формувати та вдосконалювати навички розуміння комунікативних процесів, маніпуляцій у спілкуванні та відпрацювання технік протидії

брехні та маніпуляціям.

Окрім аудиторних занять, передбачається значний об'єм самостійної роботи студентів, з метою вивчення теоретичних та практичних питань.

Форма організації контролю: залік.

2. Пререквізити.

Вивчення дисципліни передбачає наявність базових знань з дисциплін Циклу загальної та професійної підготовки навчального плану студентів відповідної спеціальності, зокрема з: «Соціальної психології»; «Вікової психології»; «Клінічної психологія», «Психотерапії» та інш.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів системи наукових знань з проблеми фактчекінгу, брехні та маніпуляцій.

Основне завдання навчальної дисципліни – сприяти психологічній підготовленості бакалаврів-психологів до реалізації професійної діяльності.

Після вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- особливості фактчекінгу, способи опрацювання інформації;
- складові психологічного профайлінгу; невербальні пастки у взаємодії;
- психологічні аспекти маніпуляцій, брехні (причини-прояви-наслідки) та дезінформації;
- особливості протидії маніпулятивним впливам;
- техніки ефективної взаємодії з оточуючими, людьми-маніпуляторами, ЗМІ.

уміння:

- здійснювати психологічний профайлінг;
- розпізнавати емоційні стани та настрої інших, налагоджувати контакти та виходити з них, маркувати поведінкові прояви співрозмовника;
- протидіяти маніпуляціям, брехні та психологічному тиску;
- застосовувати психологічний фактчекінг у взаємодії з оточуючими та ЗМІ.

4. Результати навчання (Компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях взаємодії з оточуючими та ЗМІ.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні компетентності:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків інших людей.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиць 2-3 (денної та заочної форм навчання відповідно).

Таблиця 2

ДФН

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали*
Змістовий модуль 1. Проблема фактчекінгу в сучасному світі							
Тема 1. Поняття фактчекінгу	13	2	2	-	8	1	ДС/2
Тема 2. Інструменти фактчекінгу	17	2	2	2	10	1	ДС/2
Тема 3. Фактчекінг: критичне мислення проти кліпового	17	4	2	2	8	1	ДС/2
Тема 4. Проблема фактчекінгу в медіапросторі	19	2	4	2	10	1	РМГ/2
Разом за модулем 1	66	10	10	6	36	4	10
Змістовий модуль 2. Психологічні маніпуляції							
Тема 5. Проблема маніпуляції в психології.	17	2	2	2	10	1	РК/2
Тема 6. Розпізнавання та протидія маніпуляціям	19	4	2	2	10	1	ДС/2
Тема 7. Поняття психологічного профайлінгу	21	4	4	2	10	1	РК/2
Тема 8. Емпіричні референти брехні та правди	27	4	2	8	12	1	РМГ/2
Разом за модулем 2	84	14	10	14	42	4	10
Види підсумкових робіт							Бал
Виконання усіх лабораторних робіт в повному обсязі							20
Модульна контрольна робота (МКР1+МКР2)							30+30=60
Всього годин/ Балів	150	24	20	20	78	8	100

ЗФН

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Лабораторні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали*
Змістовий модуль 1. Проблема фактчекінгу в сучасному світі							
Тема 1. Поняття фактчекінгу	16	2			12	2	ДС/2
Тема 2. Інструменти фактчекінгу	20	2	2		14	2	ДС/2
Тема 3. Фактчекінг: критичне мислення проти кліпового	18		2	2	12	2	ДС/2
Тема 4. Проблема фактчекінгу в медіапросторі	20	2		2	14	2	РМГ/2
Разом за модулем 1	74	6	4	4	52	8	10 (8x1,5)
Змістовий модуль 2. Психологічні маніпуляції							
Тема 5. Проблема маніпуляції в психології.	18	2	2		12	2	РК/2
Тема 6. Розпізнавання та протидія маніпуляціям	18		2		14	2	ДС/2
Тема 7. Поняття психологічного профайлінгу	18	2		2	12	2	РК/2
Тема 8. Емпіричні референти брехні та правди	22	2		2	14	4	РМГ/2
Разом за модулем 2	76	6	4	4	52	10	10 (8x1,5)
Види підсумкових робіт							Бал
Виконання усіх лабораторних робіт в повному обсязі							20
Модульна контрольна робота (МКР1+МКР2)							30+30=60
Всього годин/ Балів	150	12	8	8	104	18	100

Форма контролю* (бали подано лише для практичних занять): ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Здійснити психологічний профайлінг відомої та невідомої особистості (студентам пропонується самостійно обрати досліджуваних). Результати профайлінгу представляються під час лабораторних занять.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Вимоги викладача:

- обов’язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання лабораторних робіт та завдань самостійної роботи;

- виконання модульних контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті й оцінюється в діапазоні від 0 до 2 балів. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань. Критерії поточного оцінювання знань здобувачів залежать від: повноти розкриття питання, цілісності, системності, вміння формулювати висновки тощо. Якщо студент не виступав на практичному занятті/не виконував заплановані письмові роботи чи не підготувався до нього його активність оцінюється в 0 балів.

Окремо за практичні заняття кожного змістового модулю студенти можуть набрати максимум 10 балів (для студентів заочної форми навчання 8 балів, які множаться на коефіцієнт 1,25).

Виконані студентом згідно навчального плану усі лабораторні роботи оцінюються сукупно 20 балами залежно від: повноти виконання завдання, цілісності, системності, вміння формулювати висновки, акуратності оформлення письмового завдання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого змістового модуля. Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки. Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (опрацювання завдань лабораторної роботи, написання модульної

контрольної роботи тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Політика щодо дедаунів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (лікарняний, навчання за програмою подвійного диплому тощо).

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю – залік.

VI. Шкала оцінювання

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- ✓ поточне оцінювання згідно суми балів за: практичні і лабораторні заняття (максимум 40 балів);
- ✓ двох модульних контрольних робіт (максимум 60 балів, тобто по 30 балів кожна).

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Обов'язкова література

1. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник / О. М. Гороховський. Дніпро: ЛПА, 2017. – 133 с. Режим доступу: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2017/06/AMO_Factchecking-jako-trend-v-investigativni-zurnalistice-moznosti-a-perspektivy.pdf
2. Кияшко Ю. Фактчекінг як інструмент протидії маніпулятивному впливу електронних ЗМІ // існик Львівського університету. Серія Журналістика. 2019. Випуск 45. С. 28–35 Visnyk of the Lviv University. Series Journalism. 2019. Issue 45. P. 28–35. Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/9976/9971>
3. Ейсмут В. Інструменти фактчекінгу: як професійно відрізнити брехню від правди [Електронний ресурс] / В. Ейсмут // Інститут масової інформації. – Режим доступу : <http://imi.org.ua/articles/instrumenti-faktchekingu-yakprofesiyno-vidriznyati-brehnyu-vid-pravdi/> (дата звернення: 02.06.2018). 140

4. Федотова Т.В. Психологічні особливості старшокласників із макіавеллістичними тенденціями // Психологічні перспективи. Випуск 29. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2017. С.221–234.

Додаткова література

1. Аш С. Влияние группового давления на модификацию и искажение суждений / С. Аш // Практикум по социальной психологии / под ред. Э. Пайнс, К. Маслач. – СПб. : Питер, 2000. – С. 210–225.
2. Вірна Н. Чому українським ЗМІ, що провадять розслідування, потрібен фактчекінг [Електронний ресурс] / Н. Вірна // Ні корупції!. – Режим доступу : <http://nikorupciji.org/2014/12/22/chomu-ukrajinskym-zmi-schoprovadyat-rozsliduvannya-potriben-faktchekinh> (дата звернення: 30.04.2018).
3. Куцай Я. Де шукати правду про зміну клімату: три фактчекінгових проекти [Електронний ресурс] / Я. Куцай // Детектор медіа. – 08.06.2017. – Режим доступу : http://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/de_shukati_pravdu_pro_zminu_klimatu_tri_faktchekingovikh_proekti (дата звернення: 01.06.2018).
4. Осока С. 15 хороших новин про фактчекінг та одна погана – від Ольги Юркової, співзасновниці Stop Fake [Електронний ресурс] / С. Осока // Інститут розвитку регіональної преси. – Режим доступу: <https://irrp.org.ua/15-horoshyh-novyn-pro-faktcheking-ta-odna-pogana-vid-olgyuurkovoyi-spivzasnovnytsi-stopfake-2> (дата звернення: 17.04.2018).
5. Посібник з верифікації [Електронний ресурс] / Центр Європейської Журналістики ; Асоціація Видавців (УАВПП). – 2014. – Режим доступу : https://verificationhandbook.com/book_ua (дата звернення: 06.06.2018).
6. Про фактчекінг у добу Постправди [Електронний ресурс] / С. Бондар // Opinion. – Режим доступу: <https://opinion.biz.ua/2017/11/13/pro-faktchekingu-dobu-postpravdi> (дата звернення: 20.05.2018). 13. Проказа Д. Брехня, правда й напівправда: фактчекери про війну з дезінформацією [Електронний ресурс] / Д. Проказа // Детектор медіа. – 02.06.2017. – Режим доступу: <http://detector.media/infospace/article/126597/2017-06-02-brekhnya-pravda-i-napivpravda-faktchekeri-pro-viinu-zdezinformatsieyu> (дата звернення: 03.05.2018).
7. Трегуб Г. Девід Кровлі: «Фактчекінг – одна з найцікавіших проблем сучасного світу» [Електронний ресурс] / Г. Трегуб // Тиждень.ua. – 141 04.12.2016. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Culture/179784> (дата звернення: 04.06.2018).
8. Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – М. : Изд-во Ин-та психотерапии, 2005. – 490 с.
9. Чалдини Р. Психология влияния / Р. Чалдини. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 272 с.